

Legimus

Legimus är Myndighetens för tillgängliga mediers, MTM:s, digitala bibliotek. Där kan man låna talböcker som man lyssnar på i t.ex. mobil eller läsplatta. Målgruppen är personer som har olika former av läsnedsättning. På följande tre sidor berättar specialpedagog Helena Jacobsson och bibliotekarie Maria Olsson om skolans och Göteborgs biblioteks erfarenheter av Legimus.

Helena Jacobsson

Maria Olsson

I Göteborg, på Montessoriskolan Casas förskola och skola arbetar jag, Helena Jacobsson, som specialpedagog och tal- och språkpedagog, för att tidigt identifiera barn/elever som inte utvecklar sina språkliga förmågor och inte kommer igång med att läsa och skriva, som man förväntar utifrån sin ålder och träning.

Under 18 år har jag arbetat med skolutveckling av det pedagogiska arbetet så att verksamheten ska genomsyras av en miljö som främjar allas språkliga utveckling och läs – och skrivutveckling. Vi genomför kartläggningar för att tidigt identifiera de elever som inte knäckt koden. Eleven får extra, strukturerad träning utifrån kartläggningsresultaten, enskilt och i liten grupp. Vi följer elevens utveckling och samverkar med hemmet för att eleven ska ha lust att läsa. Precis det där med lust är en viktig del av den inre drivkraften för att vilja läsa mer. Det är då Legimus kommer in, som en del av träningen. Vi har många elever som läser med Legimus för att få extra träning i läsning och läsupplevelser, både hemma och i skolan.

I intervjuer med elever som har dyslexi och pedagoger beskriver de fördelar med att lyssna på och ha lyssnat på Legimus redan från förskoleklass. En elev i år 5 säger i intervjun att hen läser böcker varje dag och att hen har lättare för att lyssna på läromedel, eftersom hen tränat att lyssna på text genom Legimus. Elevens strategi är att lyssna på läromedelstext, stanna upp efter ett stycke, för att svara på en fråga i texten och sedan fortsätta.

En elev i år 7 berättar att hen tack vare Legimus läst varje dag sedan hen gick på lågstadiet. Hen lyssnar både på svenska och engelska böcker. Eleven lyssnar och läser samtidigt och kan ”bara” lyssna då hen inte orkar följa med i texten. Hen beskriver att det är lättare att lyssna på läromedel nu på högstadiet, eftersom hen har tränat att lyssna. Hen säger: ”Det är lättare att förstå när jag lyssnat och då är det mindre risk att jag missförstår texten”. Eleven upplever att ordförrådet utvecklats, tack vare att eleven har lyssnat på litteratur. När eleven lyssnar på läromedel i sitt lärande för att skriva texter lyssnar

hen först på hela texten och sedan går hen tillbaka i texten och lyssnar på stycken och pausar. Till sist berättar eleven att hen kommer att fortsätta lyssna/läsa med Legimus.

Hen visar en medvetenhet om hur läsningen påverkat ordförrådet och lärandet samt att det är viktigt att läsa.

På Montessoriskolan Casa arbetar vi med att medvetandegöra alla elevers olika lärande, för att de ska veta hur de lär sig bäst och vilka assisterande verktyg som kan vara smarta att använda. Vi utgår från materialet ”Att lyckas i skolan” (AnnBrith Eliasson Labraaten, Helena Björnsdorf Rydqvist, Lära Förlag AB, 2007), för att elever med t.ex. dyslexi ska veta hur de ska lyckas i skolan, trots sina läs- och skrivsvårigheter/dyslexi.

I intervjun med två svenska/so- pedagoger på mellanstadiet, där en av dem även är skolbibliotekarie, beskriver de hur de upplever elevers lärande när de lyssnar och har lyssnat på Legimus. Vid utvecklingsamtal, där eleven har en diagnostiserad läs- och skrivsvårighet/dyslexi eller där läshastigheten och avkodningen inte är i fas med vad den borde vara och även då intresset för att läsa inte riktigt är väckt, rekommenderar pedagogerna eleven att lyssna på Legimus. ”Det är fantastiskt med Legimus”, säger en av pedagogerna, som har följt elever som använt Legimus under många år. Eleverna börjar med att lyssna och läsa för att ibland bara lyssna för att njuta av att få handlingen serverad. Detta väcker läsintresset och ger ett ökat ordförråd. Vi ser att elever vet hur man kan uttrycka sig i faktatexter och berättande texter. Elever kan säga att de läser lite fortare sedan de har läst/lyssnat med Legimus. Deras självkänsla och självförtroende stärks, för de läser som andra, fast med en läsapp. Eleven kan själv styra när och hur hen kan läsa och det ökar känslan av inkludering.

Felix Schülén och Helena Jacobsson diskuterar böcker.

Det som är nytt för skolbibliotekarier är att de nu har behörighet och kan registrera Legimus för elever som har lässvårigheter. Under åren har vi sett att vårdnadshavare ibland inte kommer iväg till ett bibliotek för att registrera Legimus för sitt barn, trots att vi på skolan har rekommenderat det. Montessoriskolan Casa arbetar målmedvetet för att elever ska ha tillgänglighet och kunna läsa utifrån sina förutsättningar för att det ska bli likvärdigt lärande.

I början då elever fått Legimus kan de fråga om de får lov att lyssna på sin bok och undrar om det är lika mycket värt att läsa som att lyssna, då bekräftar vi att det är ett smart sätt att läsa på och kan samtidigt samtala med andra i klassen om att vi lär oss på olika sätt. ”Vi kan se på elevers kroppsspråk att de får ett bättre självförtroende och blir mer självständiga, när de använder Legimus. Klasskamraterna visar stor hänsyn för de elever som lyssnar på Legimus. Ingen ifrågasätter det”.

Vi tränar elever att lyssna på läromedel i Legimus så att Legimus därmed blir ett assisterande inlärningsverktyg. Eleverna får träning på att följa med i texten i Legimusappen och/eller i boken. Vi ser läsning som en aktivitet, där man behöver strukturerad och tydlig träning. Arbetet med boksamtal är också en del av arbetet, där elever lär sig att tolka, samtala och skriva om texter. Ett exempel på vårt arbete är att elever får strukturerad träning i läsförståelse och studieteknik på olika typer av texter. På mellanstadiet, år 3, 4 och 5, erbjuder vi elever att vara med i en läsgrupp under 10-12 veckor vid tre tillfällen i veckan. Eleverna ska vara väl förberedda inför år 6 på högstadiet, där de möts av större utmaningar och krav på ökad självständighet.

Pedagogerna anser att Legimus, som är kostnadsfri, är ett fantastiskt hjälpmedel för elever med dyslexi/läshinder. Det är en demokratisk fråga att få tillgänglighet till text och att få läsa med öronen.

Legimus. Erfarenheter från biblioteket

Maria Olsson, bibliotekarie

Att öka antalet registrerade användare i Legimus med 20% innan årets slut är ett av verksamhetsmålen som sattes för Biblioteken i Göteborg inför 2019. Målet är ett sätt att uppmärksamma och poängtera vikten av Legimus. Det har därför bildats en arbetsgrupp med medarbetare från stadsbiblioteket och tre stadsdelsbibliotek. Sex av oss arbetar som bibliotekarier och en som kommunikatör. Vi har diskuterat våra egna erfarenheter av att möta besökare med behov av Legimus och genomföra registreringar, samt tagit del av andra medarbetares erfarenheter från olika bibliotek i stadsdelarna. Med kommunikatörens hjälp har vi kunnat fundera över hur vi når ut med information om Legimus idag och hur det kan förbättras. Frågan som våra möten har kretsat kring har såklart varit hur vi ska gå tillväga för att öka antalet registreringar i Legimus, hur vi ska få fler med behov att få tillgång till och använda tjänsten.

Bemötandet är viktigt

Något av det första vi förstod är att bemötandet är av central betydelse, det sätt på vilket vi möter personer som har läsnedsättning och behov av talböcker. Bemötandet är viktigt för att besökaren ska få en bra upplevelse, känna sig delaktig och få lust att använda sig av Legimus och i förlängningen att de som har behov av tjänsten också faktiskt fortsätter att använda den.

Att tillgängliggöra litteratur, kunskap och information är huvudsakliga uppgifter för biblioteken. Personer med läshinder kan tillgodogöra sig detta med hjälp av Legimus. Det är alltså en självklar del av bibliotekets uppdrag och besökaren ska gärna uppleva det så. En central del i att besökaren får

denna upplevelse är att personalen hen möter på biblioteket vet vad Legimus är, vem tjänsten riktar sig till och hur den fungerar. Det har skilt sig åt mellan olika bibliotek men ofta har det varit en eller ett fåtal personer på varje bibliotek som arbetat med registreringar. Målet är att fler i bibliotekspersonalen ska kunna registrera Legimuskonton, vilket kan leda till att fler användare kan bli registrerade redan samma dag de kommer till biblioteket och att kunskapen bland personalen blir mer jämnt fördelad.

För att kunskapsutjämna har vi också arbetat med workshops och interna utbildningstillfällen om läs- och skrivsvårigheter, Legimus och bemötande, där Helena Jacobsson, som är ordförande i Svenska Dyslexiföreningen region Väst, varit föredragshållare. Föredraget följdes av en gruppövning där frågor om medarbetarnas egna erfarenheter av Legimus och registreringar diskuterades. Det som kom fram genom diskussionerna har bidragit till en större insyn i vilka utmaningar och svårigheter biblioteken ställs inför vad gäller hanteringen av registreringar i Legimus och vad som fungerar bra. Goda exempel, exempelvis smarta sätt att hitta plats och tid för registreringar, har vi delat på vår gemensamma plattform som är en slags internblogg alla biblioteken i Göteborg får tillgång till. All väsentlig information om Legimus finns samlad där för all personal att nå.

För kunskapsutjämning testar vi också idén att lägga upp filmer på plattformen om olika situationer och frågeställningar som kan aktualiseras vid en Legimusregistrering. Hur vi kan nå fler genom marknadsföring och uppsökande arbete är ytterligare en viktig punkt att arbeta med.